

Ako som sa stal prírodovedcom na Antarktíde

(16.01.2017; www.tech.sme.sk; Tech / Človek, , s. -; Martin Bačkor)

Martin Bačkor je členom medzinárodnej česko-slovenskej expedície do Antarktídy.

Dva mesiace pred cestou ...

Na Antarktíde sa začne onedlho leto.

Práve som absolvoval týždenný pracovný pobyt na Mendlovej univerzite v Brne, kde sme sa venovali chemickej analýze rastlín vystavených stresu v laboratóriách Bořivoja Klejdusa. No večer sa vyberám na iné dohodnuté miesto stretnutia. Neplánujem sa zdržať dlho, pretože z vlakovej stanice odchádzam pomerne skoro ráno spať na Slovensko, lístok už našťastie mám.

Medzičasom sa na Antarktíde jedna pracovná skupina plánuje venovať vplyvu UV žiarenia a chladu na antarktické rastliny a problematike stresovej fyziológie rastlín. Venujem sa tomu už roky.

"Martine, jel bys?" Nepatrím medzi ľudí, ktorí prežijú svoj radostne plynúci život spokojne v útulnej nore ako Tolkienov hobit Bilbo. No s postupujúcim vekom sa snažím vyhýbať zbytočným komplikáciám a nechcenému dobrodružstvu. A toto predsa nie je možné zorganizovať za dva mesiace. No slovo Antarktída mám uložené niekde v podvedomí a zvyšok cesty domov vlakom zbieram základné fakty o tomto kontinente.

Britský polárny bádateľ sir Ernest Shackleton si pri verbovaní členov svojej polárnej expedície začiatkom minulého storočia vypomohol inzerátom. Voľný preklad z dobovej tlače znie nasledovne:

"Hľadajú sa muži na nebezpečnú cestu, malé mzdy, trpký mráz, dlhé mesiace úplnej tmy, stále nebezpečenstvo, bezpečný návrat neistý, česť a uznanie v prípade úspechu.

No nezoberte to...

Na ceste

Nasledujúce týždne bežia rýchlo.

Treba vybaviť množstvo vecí, nájsť spriaznených ľudí, čo sú ochotní pomôcť a poradiť. Absolvovať školenia, zdravotné prehliadky, hľadať rozmanité formy materiálnej pomoci, naplánovať prácu, dokončiť projekty na Slovensku v dostatočnom predstihu. Skúšať študentov, finalizovať bakalárske a diplomové práce...

Už večer dňa 27. decembra totiž cestujem do Prahy na letisko Václava Havla. Tu sa ešte pred obedom stretávame s kolegami zo zvyšku expedície a prebalujeme batožinu - každý voľný kilogram môže niekomu pomôcť pri prevoze vedeckej techniky alebo osobných vecí.

Metropola Argentíny nás odmení krásnym počasím.

Hlavné mesto Buenos Aires a jedno z najväčších juhoamerických miest vôbec leží na východe krajiny. Má približne 3 milióny obyvateľov, zatiaľ čo celá mestská aglomerácia poskytuje domov až takmer 13 miliónom obyvateľov.

Do hodiny prichádzame na Veľvyslanectvo Českej republiky v Argentíne. Poradcu veľvyslanca Českej republiky v Argentíne, ktorý je tiež spoluzodpovedný za činnosť Polárnej stanice J. G. Mendela, informujeme o plánoch expedície a ďakujeme za množstvo diplomatickej práce odvedenej pre expedíciu.

Na pár hodín sa zbavujeme batožiny, ktorú večer budeme musieť opäť previezť na lokálne letisko, odkiaľ sa dopravíme do južnej Patagónie, mesta Río Gallegos. Odlietame hodinu pred polnocou. Nespíme poriadne už tretiu noc a po zapnutí klimatizácie v lietadle sa z nej začne dymiť ako z pódia na koncerte rockovej skupiny. Letuška tvrdí, že všetko je v poriadku. Už sa nevládzeme ani báť.

V noci niečo pred treťou hodinou ráno dňa 30. decembra pristávame na letisku v Río Gallegos. Sme unavení a ospalí. Našťastie nás už čakajú zamestnanci miestnej leteckej vojenskej posádky, ktorá sa najbližšie dni, presný termín nie je známy, stane našim prechodným domovom.

Po štyroch dňoch cesty sa ukladáme do pripravených miestností, líhame do vojenských postelí a spíme.

Silvester v Patagónii

Río Gallegos je nenápadným mestom. Napriek tomu je hlavným mestom provincie Santa Cruz (Svätý Kríž) v južnej Argentíne.

Má približne 80-tisíc obyvateľov a založili ho pri ústí rieky Gallegos do Atlantického oceánu na južnom výčnelku Patagónie. Historicky sa obyvatelia tejto časti Patagónie venovali ovčiarstvu, prípadne lodnej doprave pri transporte vyťaženej uhlia z Río Turbido v južných Andách.

Do mesta sa vyberáme pešo, je to takmer hodinová prechádzka, pričom ťažké je odlišiť, kde je ešte periféria a kde už centrum mesta. Deň pred Silvestrom sa pokúšame dospať precestované noci a nabrať energiu na príchod Silvestra, ktorý je tu oproti Slovensku oneskorený o štyri hodiny.

V miestnom obchode si kupujeme jahňa, vojenský kuchár nám, a to sa dozvedáme až priamo počas oslavy Silvestra, pripravuje pečenú bravčovinu.

Čakanie na odlet do Antarktídy

Dátum a čas odchodu na argentínsku základňu v Antarktíde s menom Marambio je nejasný.

Časť našej výpravy, tvorená štyrmi výskumníkmi, sa vydáva do Čile do mestečka Punta Arenas. Tam sa nalodia na ľadoborec. Zvyšok, celkovo 13 ľudí, čaká na vojenské lietadlo Hercules C-130.

Predpokladaný odlet je naplánovaný na 7. januára. Život plyní jednoducho, denne tri jedlá, medzitým píšeme emaily, spracovávame výsledky analýz a píšeme články. Treba tiež nakúpiť potraviny a ďalšie veci, ktoré nemalo zmysel voziť z Európy.

A k tomu hovädzie mäso: na obed aj večeru, denne.

Na letisko majú prístroje a materiál z Českej republiky doraziť až 6. januára. Jediným spestrením rutinného života je zatiaľ nález živého škorpióna pod topánkou v našej izbe. Malé škorpióny sú nebezpečnejšie než tie veľké, pamätám si z nejakého filmového príbehu, asi o Indiana Jonesovi.

Neskôr sa však dozvedáme, že tie patagónske nie sú veľmi jedovaté. Smejeme sa a svorne dúfame, že to nevyskúšame na vlastnej koži.

Aj keď... ďalšou zástavkou už bude Antarktída.

Prof. RNDr. Martin Bačkor, DrSc.,

Autor je aktuálne členom medzinárodnej česko-slovenskej expedície do Antarktídy s prírodovedným programom, pod záštitou Masarykovej univerzity v Brne.

<http://tech.sme.sk/c/20434400/antarkticky-zapisnik-ako-som-sa-stal-prirodovedcom-na-antarktide.html>